

ΘΕΜΑ: Οικονομικές σχέσεις Αιγύπτου – Αφρικανικών χωρών. Τομείς συνεργασίας, εμπόδια και προοπτικές.

Αποτελώντας η Αίγυπτος ιστορικά γέφυρα μεταξύ της Αφρικής και άλλων περιοχών, η επιρροή, η στρατηγική γεωγραφική θέση και η σχετικά εύρωστη οικονομία την καθιστούν ζωτικό παράγοντα για την προώθηση συνεργασιών με τις χώρες της Αφρικής. Η πρόσφατη άνοδος της συνεργασίας Νότου-Νότου δημιούργησε άνευ προηγουμένου ευκαιρίες για την Αίγυπτο να ηγηθεί πρωτοβουλιών που όχι μόνο ενισχύουν το ενδοαφρικανικό εμπόριο αλλά και επεκτείνουν την πρόσβαση στην μεγάλη αφρικανική αγορά.

Η στρατηγική θέση της Αιγύπτου, συνιστά το συγκριτικό της πλεονέκτημά στο παγκόσμιο εμπόριο. Η Διώρυγα του Σουέζ, μια από τις πλέον κρίσιμες ναυτιλιακές διαδρομές στον κόσμο, συνδέει την Αφρική με την Ευρώπη, την Ασία, καθιστώντας την Αίγυπτο ζωτική πύλη για το παγκόσμιο εμπόριο. Με την αυξανόμενη δυναμική που αναπτύσσεται μέσω εμπορικών πρωτοβουλιών ενδοαφρικανικής συνεργασίας, οι υποδομές logistics, μεταφορών και εμπορίου της Αιγύπτου παρέχουν την «ιδανική» πλατφόρμα για διευκόλυνση ομαλότερων εμπορικών ροών μεταξύ των αφρικανικών χωρών.

Οικονομικές Συνέργειες:

Η Αίγυπτος αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες οικονομίες της Αφρικής, με σημαντικούς βιομηχανικούς κλάδους όπως μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, κλωστοϋφαντουργία, φαρμακευτικά προϊόντα, αυτοκινητοβιομηχανία και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Εν λόγω τομείς παρέχουν ευκαιρίες για διηπειρωτική συνεργασία με τις αγορές της Αφρικής, στις οποίες υπάρχει ζήτηση για πολλά από ανωτέρω προϊόντα και υπηρεσίες.

Η Αφρικανική Ηπειρωτική Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (AfCFTA), της οποίας η Αίγυπτος είναι ιδρυτικό μέλος, καθώς και η Κοινή Αγορά για την Ανατολική και Νότια Αφρική (COMESA) συνιστούν θεμέλια για αξιοποίηση της συνδυασμένης οικονομικής δύναμης της Αφρικής. Η ηγεσία της Αιγύπτου σε αυτό το εμπορικό «μπλοκ» την τοποθετεί ως βασικό διαπραγματευτή και διευκολυντή των εμπορικών συμφωνιών.

Τομείς Συνεργασίας:

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και βιωσιμότητα: Η Αίγυπτος, λόγω της σημαντικής εμπειρίας της σε έργα ηλιακής και αιολικής ενέργειας, μπορεί να προσφέρει τεχνογνωσία και τεχνολογικές συνεργασίες σε αφρικανικά κράτη που επιθυμούν τη μετάβαση σε πιο πράσινες ενεργειακές λύσεις.

Γεωργία και επισιτιστική ασφάλεια: Οι γεωργικές καινοτομίες της Αιγύπτου, ιδιαίτερα σε καλλιεργούμενες εκτάσεις στην έρημο και στη διαχείριση των υδάτων, προσφέρουν λύσεις ιδιαίτερα στις χώρες του Σαχέλ.

Τουρισμός και Πολιτισμός: Η ακμάζουσα τουριστική βιομηχανία της υποσαχάριας Αφρικής παρουσιάζει μια μοναδική ευκαιρία για πολιτιστικές ανταλλαγές μεταξύ των αφρικανικών εθνών και στην ανάπτυξη ταξιδιωτικών πακέτων πολλαπλών προορισμών.

Τεχνολογία και καινοτομία: Η Αίγυπτος κατατάσσεται επί του παρόντος στις τρεις κορυφαίες αγορές smartphone στην Αφρική, ανταγωνιζόμενη τη Νιγηρία και τη Νότια Αφρική, δεδομένου ότι σ' αυτήν καταλήγει το 12% των εμπορικών φορτίων στην

Αφρική. Σχετική έκθεση εταιρείας συμβούλων έδειξε ότι το δυναμικό της αγοράς της Αιγύπτου καθοδηγείται από έναν νεαρό πληθυσμό με γνώσεις τεχνολογίας, αυξανόμενη χρήση του Διαδικτύου και ζήτηση για προσιτά smartphones. Επιπλέον, οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, η στρατηγική θέση και η επέκταση της ψηφιακής υποδομής έχουν επίσης τοποθετήσει την Αίγυπτο ως βασικό περιφερειακό κόμβο στη Βόρεια Αφρική.

Ενίσχυση της εγχώριας οικονομικής ανάπτυξης

Η Αίγυπτος αναδεικνύεται σταδιακά ως βασικός παίκτης στην παραγωγή ηλεκτρονικών ειδών της Αφρικής, καθοδηγούμενη από την πρωτοβουλία EME (Egypt Manufactures Electronics). Η ανάπτυξη στην αγορά smartphone της Αιγύπτου διαμορφώνεται και υποκινείται από τις πρωτοβουλίες της κυβέρνησης για την ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού και την επέκταση των δικτύων 4G και 5G. Η Αίγυπτος κατέχει ηγετική θέση στην κατασκευή smartphone στην ευρύτερη περιοχή, ενισχύοντας συνεργασίες με κορυφαίους κατασκευαστές προκειμένου να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση. Μέχρι στιγμής, η Αίγυπτος έχει εξασφαλίσει συνεργασίες με κατασκευαστές οικιακών συσκευών και τηλεοράσεων, συμπεριλαμβανομένων εμπορικών σημάτων όπως η LG, η Samsung και η Haier.

Αρκετές μεγάλες εταιρείες smartphone έχουν εγχώρια παραγωγική δραστηριότητα. Η Samsung έχει δημιουργήσει τα δικά της εργοστάσια, υπογραμμίζοντας τη μακροπρόθεσμη επένδυσή της στην περιοχή. Η Xiaomi έχει υιοθετήσει μια διαφορετική προσέγγιση συνεργαζόμενη με έναν τοπικό διανομέα για τις κατασκευαστικές της ανάγκες.

Ανωτέρω πρωτοβουλίες και επενδυτικές κινήσεις οδήγησαν στη δημιουργία χιλιάδων άμεσων και έμμεσων θέσεων εργασίας σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των εργοστασίων παραγωγής μηχανικών ψηφιακής τεχνολογίας, διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας και του λιανικού εμπορίου. Αυτές οι επενδύσεις προσφέρουν κεφάλαια, τεχνολογία και τεχνογνωσία, ενισχύοντας σημαντικά τις παραγωγικές ικανότητες της Αιγύπτου.

Ωστόσο, η αγορά αντιμετωπίζει ορισμένα ζητήματα, όπως ανεπαρκείς υποδομές, κενά δεξιοτήτων και συναλλαγματικές διακυμάνσεις. Οι καθυστερήσεις στη συνδεσιμότητα και οι περίπλοκες τελωνειακές διαδικασίες αποτελούν επίσης προκλήσεις.

Δύο πρόσφατες εκθέσεις εμπειρογνομόνων παρέχουν στοιχεία για τις μοναδικές δυνατότητες της Αιγύπτου να επωφεληθεί από μια πληρέστερα εφαρμοσμένη συμφωνία Αφρικανικής Ηπειρωτικής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (AfCFTA). Βοηθούν να τροφοδοτηθεί η τόσο αναγκαία αισιοδοξία για το μέλλον μιας οικονομίας που πλήττεται από βραχυπρόθεσμες γεωπολιτικές και άλλες προκλήσεις που οδήγησαν σε αρνητικές εξελίξεις όπως πληθωρισμός 38% τον περασμένο Σεπτέμβριο (24% τον Ιανουάριο τ.ε.) .

Η AfCFTA θεωρείται μία από τις μεγαλύτερες περιφερειακές συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου διεθνώς και δημιουργήθηκε το 2021. Η Παγκόσμια Τράπεζα προέβλεπε ότι θα μπορούσε να ενισχύσει το περιφερειακό εμπόριο κατά 7%, δηλαδή κατά 450 δισεκατομμύρια δολάρια και να βγάλει 30 εκατομμύρια ανθρώπους από την ακραία φτώχεια μέχρι το 2035, παρά την καθυστέρηση στην ανάπτυξη της δυναμικής της συμφωνίας για την αύξηση του περιφερειακού εμπορίου.

Η αιγυπτιακή κυβέρνηση συνυπέγραψε το 2022 στην Πρωτοβουλία Καθοδηγούμενου Εμπορίου (GTI) για την επιτάχυνση εφαρμογής της συμφωνίας (οι άλλες συμβαλλόμενες χώρες ήταν το Καμερούν, η Γκάνα, η Κένυα, ο Μαυρίκιος, η Ρουάντα, η Τανζανία και η Τυνησία). Πρόσφατες εκθέσεις αναφέρουν ότι τουλάχιστον 24 άλλες χώρες πρόκειται να ενταχθούν σύντομα στο GTI.

Τον Νοέμβριο 2024, το Κάιρο φιλοξένησε την τρίτη Ενδοαφρικανική Εμπορική Έκθεση, που διοργάνωσε η Αφρικανική Τράπεζα Εξαγωγών-Εισαγωγών (Afreximbank), σε συνεργασία με την Αφρικανική Ένωση και τη Γραμματεία της AfCFTA.

Το ενδοπεριφερειακό εμπόριο στην Αφρική εξακολουθεί να καταλαμβάνει ποσοστό μόνο 15%, πολύ χαμηλότερο από ότι αυτό με την Ευρώπη (32%) και την Ασία (40%), σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ με τίτλο Production Transformation Policy Review of Egypt: Spotlight on the AfCFTA and Industrialization που δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο 2024.

Από τις σημαντικότερες πρόνοιες της συμφωνίας είναι σταδιακές μειώσεις των δασμών της AfCFTA έως το 2035 παράλληλα με την αντιμετώπιση μη δασμολογικών εμποδίων. Μεταξύ αυτών είναι και τα προβλήματα του συγκοινωνιακού δικτύου στην Αφρική και η έλλειψη υποδομών. Σχετικά αναφέρει επιφανής οικονομολόγος ότι «Το όλο θέμα με την Αίγυπτο και την Υποσαχάρια Αφρική είναι η έρημος της Σαχάρας».

Η Αίγυπτος, μαζί με τη Νιγηρία και τη Νότια Αφρική, κατατάσσονται μεταξύ των πιο προηγμένων βιομηχανικών κέντρων της Αφρικής. Αντιπροσωπεύει επίσης έναν σημαντικό εμπορικό κόμβο, αν και μέχρι στιγμής τα εμπορεύματα κατευθύνονται κυρίως προς την Ευρώπη, την περιοχή της Μέσης Ανατολής & Βόρειας Αφρικής (MENA) και την Ασία.

Εκθέσεις του ΟΟΣΑ έχουν εντοπίσει τομείς που αποτελούν προτεραιότητες τόσο για τον περιφερειακό οργανισμό όσο και για την αιγυπτιακή βιομηχανική πολιτική. Περιλαμβάνουν: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, φαρμακευτικά προϊόντα, υλικοτεχνική υποστήριξη και μεταφορές, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τον αγροτικό τομέα και τα επεξεργασμένα τρόφιμα.

Η Αίγυπτος διαδραματίζει ήδη σημαντικό ρόλο στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, την αυτοκινητοβιομηχανία και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μεταξύ άλλων.

Επεκτείνοντας την εμπειρία της στην εφοδιαστική αλυσίδα σε άλλα μέρη της Αφρικής, η Αίγυπτος μπορεί να ενισχύσει την ίδια καθώς και άλλα κράτη στην ήπειρο. Η AfCFTA προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία στην Αίγυπτο να επεκτείνει τη συμμετοχή της στην αλυσίδα αξίας σε αφρικανικές χώρες. Πρόσφατα τον Ιανουάριο 2025, ο πρόεδρος του Αραβικού Οργανισμού Βιομηχανοποίησης (ΑΟΙ) Mokhtar Abdel Latif τόνισε την ανάγκη ενίσχυσης των δεσμών με τα αφρικανικά έθνη για την ενίσχυση της βιομηχανικής και οικονομικής συνεργασίας και την αξιοποίηση νέων εξαγωγικών αγορών στην Αφρική.

Συμφωνία ασφάλειας Αιγύπτου – Σομαλίας- οικονομικός αντίκτυπος

Τον Αύγουστο του 2024, η Αίγυπτος και η Σομαλία υπέγραψαν αμυντικό σύμφωνο για την ενίσχυση της στρατιωτικής συνεργασίας. Εν λόγω συνεργασία αναμένεται να έχει σημαντικά οικονομικά οφέλη για τις δύο χώρες. Για την Σομαλία, η εισροή στρατιωτικής βοήθειας και η πιθανή ανάπτυξη αιγυπτιακών στρατευμάτων θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυξημένη σταθερότητα, απαραίτητος παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη. Ένα πιο ασφαλές περιβάλλον μπορεί να προσελκύσει ξένες επενδύσεις, να διευκολύνει το εμπόριο και να προωθήσει έργα υποδομής.

Για την Αίγυπτο, η εμβάθυνση των δεσμών με τη Σομαλία μπορεί να ανοίξει νέους δρόμους για οικονομική διείσδυση στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε αναξιοποίητες αγορές και τους φυσικούς πόρους της Σομαλίας. Η ενίσχυση αυτής της διμερούς σχέσης θα μπορούσε επίσης να προσφέρει στην Αίγυπτο στρατηγικά πλεονεκτήματα στο Κέρασ της Αφρικής, επηρεάζοντας δυνητικά τους θαλάσσιους εμπορικούς δρόμους και την περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη.

Επισημάνσεις

Τέλος, επισημαίνεται η σημαντική δραστηριοποίηση της Αιγύπτου στις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής με συχνές επισκέψεις αρχηγών κρατών, κυβερνητικών αξιωματούχων και αποστολών εκατέρωθεν, με έμφαση στις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις. Η Αίγυπτος αναδεικνύει γενικότερα τον ρόλο που της «ανήκει» λόγω θέσης, μεγέθους, ειδικού βάρους στην ευρύτερη περιοχή ως τον σημαντικότερο σύνδεσμο μεταξύ της αφρικανικής ηπείρου και Ευρώπης και αραβικού κόσμου. Ειδικότερα στον οικονομικό τομέα, η χώρα μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη των υποδομών βοηθώντας του σημαντικού και ανταγωνιστικού εξωστρεφούς κατασκευαστικού της τομέα. Ενεργειακά και ψηφιακά δίκτυα, logistics, μεταφορές, υψηλή τεχνολογία, γεωργία, τράπεζες και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες είναι τομείς όπου η Αίγυπτος μπορεί να διευρύνει τον οικονομικό της αποτύπωμα στην Αφρική